

הכרזת העצמאות

הדף הזה מסכם את כל הנושא במילים פשוטות. קוראים לאט, חלק אחר חלק. אחרי כל חלק עוצרים ומספרים לעצמכם מה למדנו.

הנושא במבט כולל

ציר זמן:

- הצהרת בלפור (1917) הייתה הצהרה בריטית התומכת בבית לאומי יהודי בארץ-ישראל.
- 1922
- כתב המנדט (1922) העניק תוקף בין-לאומי לבית לאומי יהודי.
- 29.11.1947
- החלטת החלוקה (כ"ט בנובמבר 1947) המליצה על חלוקת הארץ למדינה יהודית ולמדינה ערבית; בהכרזה עצמה נאמר שההחלטה היא הכרה של האו"ם בזכות העם היהודי להקים את מדינתו.
- הציר מסודר לפי תחילת האירוע או התקופה (תקופות יכולות לחפוף). הנוסח מחומר הלימוד של הנושא.

ציר זמן:

- ההכרזה נחתמה ב-14 במאי 1948 (ה' באייר תש"ח) על ידי חברי מועצת העם.
- 1992
- חוקי היסוד מ-1992 מורים לכבד את זכויות היסוד ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.
- 1.1.2024
- בבג"ץ 5658/23 (1.1.2024) הכירו 12 מתוך 15 שופטים בסמכות לבקר חוקי יסוד במקרים חריגים וקיצוניים; ברוב של 8 נפסל תיקון מס' 3 לחוק יסוד: השפיטה.
- הציר מסודר לפי תחילת האירוע או התקופה (תקופות יכולות לחפוף). הנוסח מחומר הלימוד של הנושא.

1 הכרזת העצמאות — הצדקה בין לאומית הצדקה להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל הנובעת מתמיכה/הכרה בינלאומית בזכותו העם היהודי למדינה בארץ ישראל. החלטות רשמיות של מדינות וגופים בינלאומיים/דוגמאות: הצהרת בלפור, כתב המנדט, החלטת האו"ם על החלוקה (החלטה 181) 2 בינלאומית בזכותו של העם היהודי למדינה בארץ ישראל. לדוגמא הצהרת בלפור, כתב המנדט והחלטת האו"ם על החלוקה 3 הזכות לקניין לכל אדם הזכות להחזיק ברכוש ולעשות בו כרצונו. אין לפגוע בקניינו של אדם (הן קניין חומרי והן קניין רוחני)

2 הכרזת העצמאות - המשך — שני תנאים הכרחיים לקיום בחירות דמוקרטיות התמודדות חופשית – הבחירות מאפשרות תחרות הוגנת המבוססת על חירויות וזכויות פוליטיות שוויוניות – קולו של כל מצביע שווה למשנהו - ללא הבדל של דת, גזע, מין, מעמד, סטטוס וכו' 2 רקע להכרזת העצמאות ההכרזה נכתבה לקראת סוף המנדט הבריטי (15.5.1948) ולאור החלטת כ"ט בנובמבר 1947 על חלוקת הארץ. מטרתה: להכריז על הקמת מדינה יהודית ולהציג את הצדקתה ואת עקרונות היסוד שלה. ההכרזה נחתמה ב-14 במאי 1948 (ה' באייר תש"ח) על ידי חברי מועצת העם.

3 הכרזת העצמאות - המשך — מבנה ההכרזה חלק היסטורי: הקשר בן אלפי השנים של העם היהודי לארץ ישראל, מראשית ההיסטוריה ועד מאמצי היישוב והציונות. חלק מוצהר: ההכרזה על הקמת מדינת ישראל כמדינה יהודית. חלק מתחייב: ההתחייבות לעקרונות הדמוקרטיים - שוויון זכויות מלא לכל אזרחיה, חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות. 2. הצדקות להקמת המדינה הצדקה היסטורית: זכותו של העם היהודי על ארץ ישראל בשל קשרו ההיסטורי הרציף אליה. הצדקה בין-לאומית: הכרה בינלאומית בזכותו של העם היהודי למדינה (הצהרת בלפור, כתב המנדט, החלטת החלוקה).

4 הכרזת העצמאות - המשך — מעמדה המשפטי של ההכרזה הכרזת העצמאות אינה חוקה. רשויות השלטון רואות בה מסמך ערכי-משפטי מנחה; היא מקור לפרשנות חוקים (אתר הכנסת). חוקי היסוד מ-1992 מורים לכבד את זכויות היסוד ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל. בבג"ץ 5658/23 (1.1.2024) הכירו 12 מתוך 15 שופטים בסמכות לבקר חוקי יסוד במקרים חריגים וקיצוניים; ברוב של 8 נפסל תיקון מס' 3 לחוק יסוד: השפיטה. שופטים אחדים הדגישו את ההכרזה כבסיס לביקורת על חוקי יסוד. השופט שטיין, בדעת יחיד, ייסד בה את גבולות החקיקה. אין להציג עמדה זו כדעת כל ההרכב. מעמדה גם חינוכי-לאומי: נוסח ההכרזה נקרא בטקסי מדינה ומלמד על ערכי יסוד.

5 הכרזת העצמאות - המשך — הרקע הבין-לאומי להכרזה השואה חיזקה את ההכרה העולמית בצורך במדינה יהודית. הצהרת בלפור (1917) הייתה הצהרה בריטית התומכת בבית לאומי יהודי בארץ-ישראל, וכתב המנדט (1922) העניק לכך תוקף בין-לאומי. החלטת החלוקה (כ"ט בנובמבר 1947) המליצה על חלוקת הארץ למדינה יהודית ולמדינה ערבית; בהכרזה עצמה נאמר שההחלטה היא הכרה של האו"ם בזכות העם היהודי להקים את מדינתו. 2 עקרונות היסוד בהכרזה מדינה יהודית: פתוחה לעלייה ולקיבוץ גלויות, מדינת הלאום של העם היהודי. מדינה דמוקרטית: שוויון זכויות מלא לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין. חירויות: חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות.

6 הכרזת העצמאות - המשך — שלום ושיתוף פעולה: קריאה לשכנים ולתושבים הערבים לשלום ולשותפות. 2. משמעות ההכרזה לדורותיה ההכרזה היא מסמך היסוד של מדינת ישראל: בה נקבעו זהותה וערכיה. היא מקור השראה חינוכי: נלמדת בבתי ספר ונקראת בטקסי מדינה. המחלוקת על מעמדה המשפטי ממשיכה ללוות את השיח הציבורי בישראל.

7 הכרזת העצמאות - המשך — מושגי מפתח לחזרה הצדקה בין לאומית הזכות לקניין שני תנאים הכרחיים לקיום בחירות דמוקרטיות

מה שואלים בבגרות על הנושא הזה?

- הסבר תופעה או סיבות בעזרת החומר שלמדתם
- השוואה: דמיון והבדל בין מושגים או גישות
- הבאת דוגמאות מתאימות מהחומר שלמדתם
- הצדקה בין לאומית
- בינלאומית בזכותו של העם היהודי למדינה בארץ ישראל. לדוגמא
- שני תנאים הכרחיים לקיום בחירות דמוקרטיות

טעויות נפוצות — תזכורת אחרונה:

- מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.

- שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.
- כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווין.

מבוסס על חומרי עמוד הנושא באתר ועל מוקדי הלימוד של משרד החינוך (תכנית אשנב). חומר לתרגול ולחזרה עצמית.